

CRISIS AND ARCHITECTURAL CRITICISM

The immediate changes which have taken place in the core of the discipline in recent years, practically as from the end of 1992, are clearly visible: concomitant factors, of a general nature or strictly local in origin, have redimensioned uncontrollable fervours, those inebriating elans which swept everything before them, at least until the long-anticipated Olympics. However, beyond the obvious socio-economic phenomena (the drastic reduction in job opportunities, the progressive drop in incomes, the closing of formerly prolific studios...) can it really be said that this ubiquitous *crisis* has been consciously assimilated? If we turn to healthy etymology, we find that this word, undoubtedly the most recurrent on the lips of architects in recent times, should by its very nature imply meanings linked to attitudes of "choice" and "decisions", since it derives from the Greek verb *krinein*, meaning "to decide".

However, if we overlook motivations linked to specific moments and circumstances, has the hypothetical experience of recomposition of both the different forms of professional practice and probably of the disciplinary statutes really led to manifest changes in the architectural product? If the historical moment provides the conditions necessary for project initiatives to break free from a recent past whose genetic principles have by now become unrepeatable, are we witnessing something really different in today's panorama? So far, at least, perceptible signs do not seem to indicate major transformations. It is beyond all doubt that architecture in Catalonia, despite the uneasiness of the moment, continues to be of a highly respectable average quality. Several authors might be mentioned whose works—some of which are included in this issue of *Quaderns*—explicitly reveal notable interpretative capacities, suggestive experimental wills and fully consolidated skills. However, when it comes to specifying the terms of the question, it would be expedient to examine whether, for example, architects are at last ready to assume a more "reflexive" attitude regarding their output; indeed, the practically generalised absence of *theoresis* ("to look, observe") and meditation in the profession has always been disturbing, especially in contemporary architecture. If the impetus of action, eagerness for major events or the balance—always difficult to maintain—between an excessive number of briefs and the short time available are factors which have had negative repercussions in some cases, it is also true, on the other hand, that one of the great merits of a criticism passionately confident in its own maieutic virtues has been that of limiting itself to "sounding its own trumpet" in unison. The myriad publications which have appeared everywhere, with superimpositions of double, triple or even quadruple copies of the same project, varying only in the signature of the photographer or in the day on the calendar to which the work—still unfinished, of course—corresponds, have on several occasions been ennobled by commentators who in general have adopted a suspiciously celebratory tone, restricting themselves to underlining only those aspects which seem to form part of a joint project to build Utopia.

And thus, in this pernicious complementariness, in the symmetrical suture between both worlds, in the pacifying zeal of converging wills, two realities have come to the fore: not only the mechanical tics of project makers, that gratuitous gestural expressionism which so often identifies the much eulogised Catalan *disseny* (design), but also the

ANTONIO PIZZA

CRISI I CRÍTICA DE L'ARQUITECTURA

Salten a la vista les modificacions immediates sorgides al si de la professió durant els darrers anys, pràcticament a partir del post-92; factors concomitants, de caràcter general o d'origen estrictament local, han redimensionat en tot cas els fervors incontenibles, aquells *élans* embriagadors que ho havien devastat tot, almenys fins a l'anhelada fita dels Jocs Olímpics. Però, més enllà de les òbvies constatacions de tipus social i econòmic (rarefacció de les ocasions de treball, empobriment progressiu de les rendes, tancament d'estudis que abans havien estat prolífics...), ¿podem afirmar que aquesta omnipresent *crisi* hagi estat assumida conscientment?

Si ens remetem a una sana etimologia, aquest vocable, sens dubte el més recurrent als llavis dels arquitectes durant els darrers temps, per la seva mateixa naturalesa hauria d'implicar semàntiques vinculades a actituds d'"elecció" i "decisions", que es deriven d'un verb —*krinein*— que significa "distingir, separar".

No obstant això, si prescindim de les motivacions conjunturals, la hipotètica experiència de la recomposició dels diversos modes de la pràctica professional, com també, probablement, dels estatuts disciplinaris, ¿ha comportat realment canvis manifestos en el producte arquitectònic?

Si el moment històric ofereix les condicions necessàries perquè les iniciatives projectuals es puguin desmarcar d'un passat proper els principis genètics del qual ja són irrepetibles, ¿assistim en el panorama d'avui a una cosa efectivament distinta?

Almenys fins ara no sembla que els signes perceptibles siguin un índex de transformacions importants. Queda fora de qualsevol dubte que l'arquitectura a Catalunya, malgrat els desassossecos del moment, continua representant una qualitat mitjana absolutament rellevant; podríem esmentar diversos autors les obres dels quals—algunes d'elles visibles en aquest mateix número de *Quaderns*— expliciten notables capacitats interpretatives, suggestives voluntats experimentals, un ofici plenament consolidat. Posats a precisar els termes de la qüestió, però, seria convenient analitzar si, per exemple, els arquitectes semblen finalment disposats a assumir una actitud més "reflexiva" respecte a la seva producció; efectivament, l'absència pràcticament generalitzada de *teoresis* ("veure, examinar, meditar") sempre ha estat inquietant dins la professió, i de manera especial en la contemporània.

Si l'ímpetu de l'acció, l'afany dels grans esdeveniments o la proporció sempre difícil de sostenir entre el nombre excessiu d'encàrrecs i l'exigu temps disponible són factors que han repercutit en alguns casos amb efectes negatius, també és cert, d'altra banda, que un gran mèrit d'una crítica apassionadament confiada en les seves pròpies virtuts maièutiques ha estat el de limitar-se a fer bombo a l'uníson. La miríade de publicacions aparegudes per tot arreu, amb sobreposicions en doble, triple o quàdruple còpia del mateix projecte, i amb l'única variant de la signatura del fotògraf o el dia del calendari al qual correspon l'obra—naturalment, encara inacabada—, ha estat en diverses ocasions ennobrida per comentaristes que, en general, han adoptat un to sospitosament celebrador, i s'han limitat a glossar tot allò que semblava formar part d'un projecte unitari de construcció de la utopia.

I així, en aquesta perniciosa complementarietat, en la sutura simètrica entre tots dos mons, en l'anhel pacificador de voluntats convergents, s'han fet evidents no solament els tics mecànics dels projectistes—aquell gestualisme gratuït que sovint identifica el tan celebrat

Bernd Albers, 1 / 1 = 1
"Application/Implication", 1993
Magasin Grenoble
Foto H. Helfenstein

paralysing inertia of critics, their deceiving tendency to systematise, diagrammatically, in a word, "label" new positive values of contemporary architecture. Furthermore — and this situation, though antithetical, reflects the same will of renunciation — we have been able to witness a number of "poeticising" readings which, seeing in the principle of inspiration the driving force behind any architectural intention, have inevitably led to the dissolution, in a hazy, ineffectual vortex, of critical language. Extremely dangerous vices for those who build houses as an interpretation of their reality and for those who interpret houses with a view to building the reality of their interpretation; the automatic, facile, recurrent gesture — an inexcusable sign of weakness and the style of desertion — emerges as the total antithesis both to good architecture and to a truly operative criticism in its *krinein*.

disseny català —, sinó també les paralitzants inèrcies de la crítica, la seva enganyosa tendència a sistematitzar, diagramatitzar, en un mot, a "etiquetar" les noves positivitats de l'arquitectura contemporània. O bé, en una situació antitètica, però que reflexa la mateixa voluntat de renúncia, hem pogut assistir a diverses lectures "poetitzants" que, veient en el principi de la inspiració el motor de qualsevol intenció arquitectònica, han conduït inevitablement a la dissolució, en un vòrtex bromós i ineffectiu, del llenguatge crític. Vicis summament perjudicials per a qui construeix cases com una interpretació de la seva realitat i per a qui interpreta cases amb la finalitat d'edificar la realitat de la seva interpretació; el gest automàtic, fàcil, recurrent — signe inexcusable de feblesa i estil d'una deserció —, es perfila totalment contrari tant a la bona arquitectura com a una crítica realment operativa en el seu *krinein*.